

לפי האני מאמין שלי

- מבוא לי"ג עיקרים -

13 מי יודע?

יג עיקרי האמונה

אני מאמין בַּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ הוּא בּוֹרֵא וּמְנַהִיג לְכָל הַבְּרוּיִּים. וְהוּא לְבָדוּ עֹשֶׂה וְעוֹשֶׂה וַיַּעֲשֶׂה לְכָל הַמַּעֲשִׂים:

אני מאמין בַּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ הוּא יָחִיד וְאֵין יְחִידוֹת כְּמוֹהוּ בְּשׁוּם פָּנִים. וְהוּא לְבָדוּ אֱלֹקֵינוּ. הָיָה הוּא וַיְהִי:

אני מאמין בַּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ אֵינוֹ גּוֹף. וְלֹא יִשְׁיַנּוּהוּ מִשְׁיַנֵּי הַגּוֹף. וְאֵין לוֹ שׁוֹם דְּמִיּוֹן כָּלָל:

אני מאמין בַּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ הוּא רֹאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן:

אני מאמין בַּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ לוֹ לְבָדוּ רְאוּי לְהִתְפַּלֵּל. וְאֵין רְאוּי לְהִתְפַּלֵּל לְזוּלָתוֹ:

אני מאמין בַּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁכָּל דְּבָרֵי גְבִיּאִים אִמְתָּ:

אני מאמין בַּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁנִּבְּרָא מִשָּׁה רַבְּנוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם הִיְתָה אִמְתִּית. וְשֶׁהוּא הָיָה אָב לְגְבִיּאִים. לְקוֹדְמִים לְפָנָיו וּלְבָאִים אַחֲרָיו:

אני מאמין בַּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁכָּל הַתּוֹרָה הַמְצִינָה עִתָּה בִּיְדֵינוּ הִיא הַנְּתוּנָה לְמֹשֶׁה רַבְּנוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם:

אני מאמין בַּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁזֹּאת הַתּוֹרָה לֹא תִּהְיֶה מְחֻלָּפֶת וְלֹא תִּהְיֶה תּוֹרָה אַחֶרֶת מֵאֵת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ:

אני מאמין בַּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ יוֹדֵעַ כָּל מַעֲשֵׂה בְּנֵי אָדָם וְכָל מַחֲשַׁבוֹתָם. שֶׁנֶּאֱמַר הַיֵּצֵר יַחַד לִבָּם הַמְּבִין אֵל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם:

אני מאמין בַּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ גּוֹמֵל טוֹב לְשׁוֹמְרֵי מִצְוֹתָיו וּמַעֲנִיֵּשׁ לְעֹוְבֵי מִצְוֹתָיו:

אני מאמין בַּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, בְּבִיאַת הַמָּשִׁיחַ. וְאֵף עַל פִּי שְׂיִתְמַהֲמָהּ. עִם כָּל זֶה אַחֲכָה לוֹ בְּכָל יוֹם שְׂיִבּוֹא:

אני מאמין בַּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁתְּהִיָּה תַּחֲתֵי הַמַּתִּים בַּעֲת שִׁיעָלָה רְצוֹן מֵאֵת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ וַיִּתְעַלָּה זְכָרוֹ לְעַד וּלְנֶצַח נְצָחִים:

רמב"ם פירוש המשניות [הקדמה לפרק חלק]

וממה שצריך שנזכור בכאן, והוא הראוי מכל המקומות, **שעיקרי דתנו** ויסודותיה שלושה עשר יסודות:

וכאשר יאמין האדם אלה היסודות כולם, ונתבררה אמונתו בהם - הוא נכנס בכלל ישראל. ומצוה לאהבו ולרחם עליו, ולנהג עמו בכל מה שצוה השם יתברך איש לחברו מן האהבה והאחרונה. ואפילו עשה מה שיכול מן העבירות מחמת התאוה והתגברות הטבע הגרוע - הוא נענש כפי חטאיו, אבל יש לו חלק לעולם הבא.

רבי משה בן מימון 1138-1204 נולד בפאס שבמרוקו הספיק לעסוק בכל שטחי המדע והפילוסופיה, ובכל מקצועות התורה - תלמוד והלכה, פילוסופיה ומוסר, והריץ תשובות מרובות בכל הנושאים הללו לקצות העולם היהודי דאז.

חשובותם העיקרים

למה דווקא הם?

למה עיקר השלשיות רבות, לאיזה מהן התכוון הרמב"ם
בשהגביר את י"ג לשפלי האמונה שנסח - עיקריים?

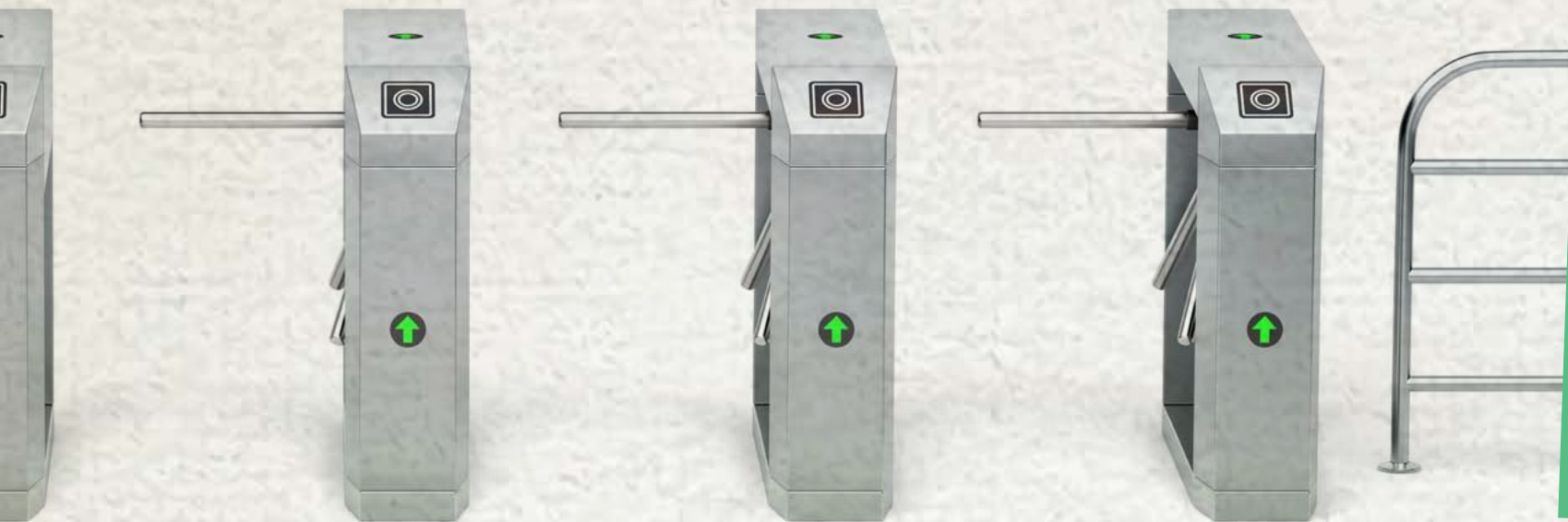
**עיקר:
שורש הדבר**
[כמו שורש של העץ]

**עיקר:
תמצית הדבר -
עיקר העניין**

**עיקר:
דבר החשוב -
להבדיל מטפל**
[דבר פחות חשוב]

מה מיוחד באמונות אלו

לכן הן להוות את "כרטיס הכניסה" לעולם האמונה היהודי?

ספר העיקרים - רבי יוסף אלבו

עיקר. שם הונח על דבר שעמידת דבר אחר וקיומו תלוי בו ואין לו קיום זולתו, כמו שהעקר הוא דבר שקיום האילן תלוי בו ולא יצויר מציאות האילן וקיומו זולתו, ומזה הצד יפול זה השם על השרשים והיסודות שעמידת הדת וקיומה תלוי בהם, כמו מציאות השם שהוא מבואר מענינו שהוא עקר שהאמנתו הכרחית לתורה אלהית, שאי אפשר לצייר מציאות תורה אלהית זולתו

רבי יוסף אלבו נולד בספרד בערך 1380, ונפטר סביב שנת 1444. היה תלמידו המובהק של רבי חסדאי קרשקש בעל 'אור ה', מנהיג יהודי ספרד הנוצרי. ר' יוסף היה מראשי המשלחת היהודית ב'ויכוח טורטוסה' מול הכמרים, ויתכן שויכוח זה היה אחד הדוחפים העיקריים לחיבור ספרו]

ראש אמנה - רבי יצחק אברבנאל

שם עיקר לא יאמר בלבד על מה שיאמר שם השורש והיסוד כי הנה השם שורש יאמר על התחלות צמח וראשית הווייתו אשר ענפי האילן תלויים ומונחים עליו .. וכן שם יסוד נאמר על היסוד שהבניין עומד עליו....הנה אם כן שם שורש ויסוד לא נאמר כי אם על הדבר שעמידה דבר אחר וקיומה תלוי בו ואין לו קיום זולתו האמנם שם עיקר עם היות שיאמר פעמים בזה השימוש עצמו ... מלבד השימוש הזה ישתמשו בו החכמים על דבר היותר נכבד ועצמי שבמינו ואף על פי שאין עמידת דבר אחר וקיומו תלוי בו

ר' יצחק אברבנאל 1437-1508 מגדולי חכמי ספרד בדור הגירוש.. לאחר שלמד הרבה תורה וחכמה מונה לשר האוצר של ממלכת פורטוגל, ולאחר שנאלץ לברוח מפורטוגל - מונה לשר האוצר בממלכת קסטיליה שבספרד, ובכל אותה תקופה היה ביתו בית ועד לחכמים. כבר בגיל צעיר החל לדרוש ברבים ולחבר ספרים בפרשנות המקרא ובמחשבת ישראל, ובכך המשיך כל חייו.

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צט עמוד א

כי דבר ה' בזה - זה האומר אין תורה מן השמים. ואפילו אמר: כל התורה כולה מן השמים, חוץ מפסוק זה שלא אמרו הקדוש ברוך הוא אלא משה מפי עצמו - זהו כי דבר ה' בזה. ואפילו אמר: כל התורה כולה מן השמים, חוץ מדקדוק זה, מקל וחומר זה, מגזרה שוה זו - זה הוא כי דבר ה' בזה.

הרמב"ם הקדמה לפרק חלק

והיסוד [העיקר] השמיני, הוא התורה מן השמים. והוא שנאמין כי כל התורה הזאת המצויה בידינו עתה, היא הנתונה על ידי משה, שהיא כולה מפי הגבורה. כלומר: שהגיעה אליו כולה מאת ה' יתברך, בענין שנקרא על דרך השאלה "דיבור"... ואין הפרש בין "ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען", "ותמנע היתה פילגש", ובין "אנכי יי" ו"שמע ישראל יי אלהינו יי אחד". כי הכל מפי הגבורה, והכל תורת ה' תמימה, טהורה וקדושה, אמת.

שו"ת רדב"ז

שאלת ממני על ענין עיקרי הדת על איזה חשבון אני מסכים על הרמב"ם ז"ל או על הרב בן חסדאי או על חשבון רבי יוסף אלבו.
תשובה אין דעתי מסכמת לשום לתורתנו התמימה שום עיקר לפי שכולה עיקר מפי הגבורה ואמרו רבותינו ז"ל כל האומר כל התורה כולה מן השמים חוץ מפסוק אחת וכו' ואם כן כל מצוה ומצוה היא עיקר ופנה ויש לך מצוה קלה ויש לה טעם וסוד אשר לא נשיגהו ואם כן איך נאמר שזו טפילה ואחרת היא עיקר:

רבי דוד אבן זמרא, ספרד (1479-1573) בגירוש ספרד (1492) עלה לארץ ישראל בשנת 1513 ירד למצרים שם שימש כרב, אב בית - דין, ראש ישיבה וגבאי קופת הצדקה, וכל זה ללא תשלום עקב עשרו הרב, שבא לו מהצלחתו במסחר. לספרייתו הגדולה יצא שם בעולם. הוא חזר לצפת אחרי 40 שנה ובה נפטר. פירושו לרמב"ם נחשב קלאסי. מספר תשובותיו מגיע ליותר מ- 10000. ר' בצלאל אשכנזי, בעל השיטה מקובצת, היה תלמידו.

שו"ת חתם סופר

שלום וכל טוב לרב טב וכו'.

יקרתו הגיעני ענין הויכוח אם יש י"ג עקרים או ג' כהרב יוסף אלבו (מחבר ספר העיקרים) לא ידעתי שום נפקותא (נפקות = השלכה מעשית) כי אם קריאת שם בלבד ולדעת המקובלים אין כאן עיקר כי כל קוצים של תורה הם עיקרים מה בין זה לזה.

רבי משה סופר (שרייבר), החת"ם (חידושי תורת משה) סופר, פרנקפורט דמיין (1762-1839) נחשב לאביה הרוחני של יהדות הונגריה בעת החדשה. בשנת 1806 נתמנה לרב העיר פרשבורג, והוכר כגדול דורו. חידושיו לגמרא, דרשותיו ובמיוחד תשובותיו הנציחו את זכרו לדורות. צאצאיו ישבו על כסא הרבנות בהונגריה, באוסטריה ובפולניה. הוא לחם קשות - ובהצלחה - בתנועת הרפורמים, ועודד את הישוב בארץ ישראל.

שוים

בין

שוים

דומות אבל שונות

הסבר ספר העיקרים
לצברי הרמב"ם

ספר העיקרים מאמר א פרק א

החקירה מן העקרים חקירה מסוכנת מאד,
לפי שהדתות אף אם יסכימו בענינים הכוללים
כמו מציאות השם ושכר ועונש ודומיהם, הנה
הם חולקות בענינים החלקיים. ולזה יתחייב
בהכרח שיהיו לדתות עקרים חלקיים בהם
תבדל הדת האלהית האחת מזולתה. ובחקירה
מן הענינים החלקיים סכנה עצומה, לפי שכל
מי שיכחיש אחד מעקרי הדת החלקיים הנה
הוא יוצא מכלל בעלי הדת ההיא, כי מי
שיכחיש נבואת משה ושליחותו הנה הוא כופר
בתורת משה בלי ספק אף על פי שאינו עקר
כולל לתורה אלהית.

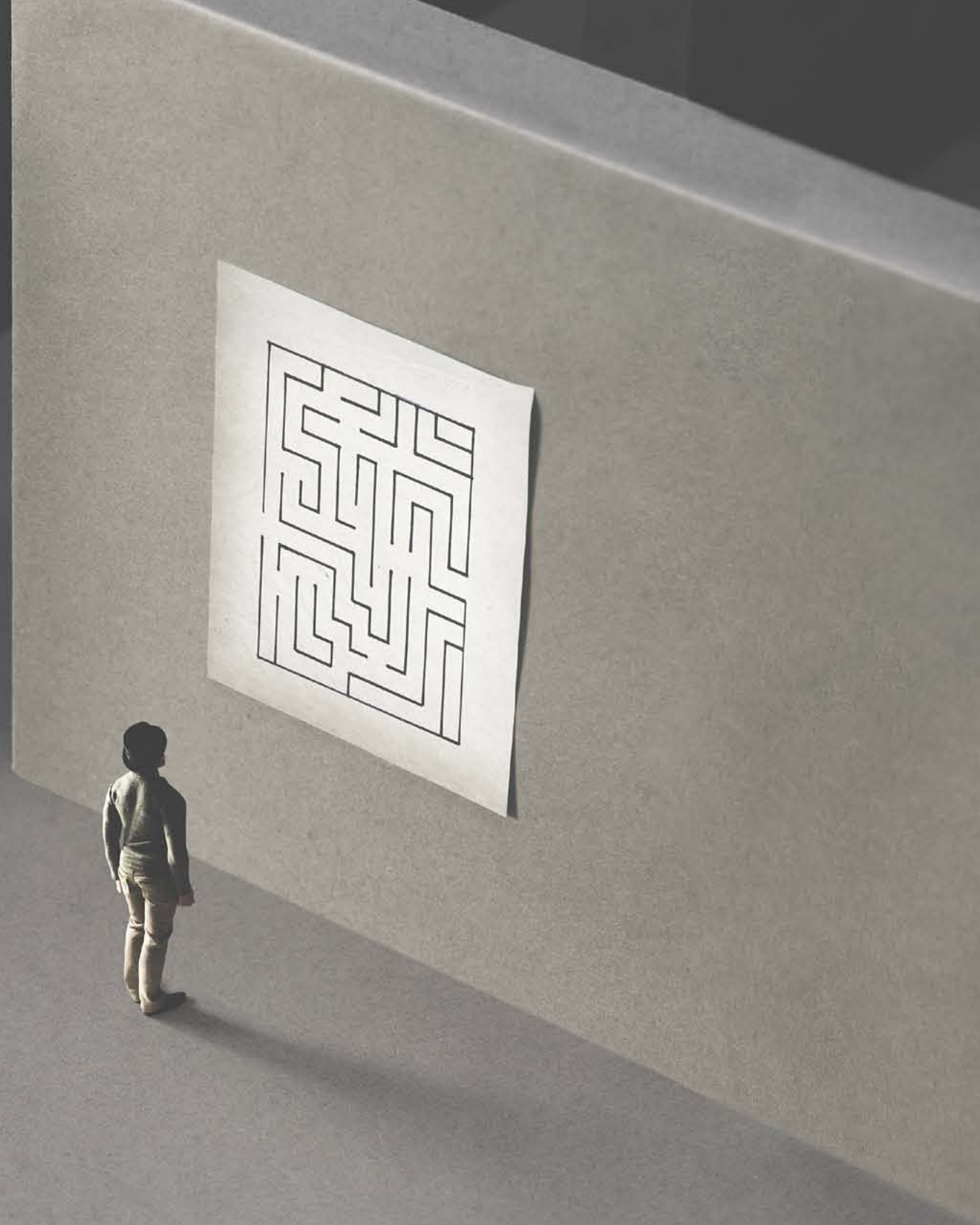

הסברו של האברבנאל

צבירי הרמב"ם

ראש אמנה פרק כג

וגם בעניין האמונות לא עשה אותם העיקרים להגיד
שהאמונות האלה מזולתם הם עיקרים נתחייב
להאמינם, אבל שהיה כוונתו להישיר האנשים אשר
לא העמיקו התורה ולא שמשו די צרכם. ולפי שהמה
לא יכלו להקיף ולהשיג כל האמונות והמדעים
אשר כללה התורה האלוקית, בחר הרב מכל אותם
האמונות הי"ג אמונות היותר כוללות כדי ללמד
אותם דרך קצרה... באופן שישתלמו כל בני האדם
ואפילו עמי הארץ בקבלת אותם האמונות, ומזאת
הבחינה קראם עיקרים ויסודות כפי מחשבת התלמיד
השומע ולא כפי העניין באמת.

חלוקת העיקרים לקבוצות

התייחסות הבורא למעשי הברואים

הבורא יתברך שמו יודע כל מעשה בני אדם
וכל מחשבותם. שנאמר היצר יחד לבם המבין
אל כל מעשיהם:

הבורא יתברך שמו גומל טוב לשומרי מצותיו
ומעניש לעוברי מצותיו:

ביאת המשיח. ואף על פי שיתמהמה. עם כל
זה אהבה לו בכל יום שיבוא:

תהיה תחית המתים בעת שיעלה רצון מאת הבורא
יתברך שמו ויתעלה זכרו לעד ולנצח נצחים:

שהתורה משמיים

כל דברי נביאים אמת:

נבואת משה רבנו עליו השלום היתה אמתית.
ושהוא היה אב לנביאים. לקודמים לפניו ולבאים
אחריו:

כל התורה המצויה עתה בידינו היא הנתונה
למשה רבנו עליו השלום:

זאת התורה לא תהא מחלפת ולא תהא תורה
אחרת מאת הבורא יתברך שמו:

במציאות הבורא:

הבורא יתברך שמו הוא בורא ומנהיג לכל
הברואים. והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל
המעשים:

הבורא יתברך שמו הוא יחיד ואין יחידות כמוהו
בשום פנים. והוא לבדו אלקינו. הנה הנה ויהיה:
הבורא יתברך שמו אינו גוף. ולא ישיגוהו משיגי
הגוף. ואין לו שום דמיון כלל:

הבורא יתברך שמו הוא ראשון והוא אחרון:
הבורא יתברך שמו לו לבדו ראוי להתפלל. ואין
ראוי להתפלל לזולתו:

מבוא

קודקודים

